

Tâm Tình Tây Bắc Seattle Tháng 7, 2016: Hoa Hàm Tiếu

Trưa mùa Hạ nắng chói chang, tôi bước ra vườn xem những cây lan treo dưới cây hạt dẻ có chỗ nào thừa nắng để mang vào chỗ mát. Đang nhìn trời nhìn đất, nhìn lá nhìn hoa thì một mùi thơm như mùi dầu chuối thoảng qua, tôi biết ngay là mùi hương ngọt ngào dịu dàng đó là của chậu hoa Hàm Tiếu (*Michelia figo*). Mùi hương quyến rũ, đưa chân tôi đến bụi hoa. Tôi cầm một cành đường kính chỉ bằng cây bút chì, có nụ hoa màu ngà đang e ấp giữa đám lá xanh, đưa gần lên mũi, hít một hơi, rồi thở dài, thì thầm một mình: *Hương Xưa...*

Cây hoa Hàm Tiếu này là cây tôi chiết ra từ cây lớn, cây mẹ tôi đã trồng xuống đất ở vườn cũ của tôi dưới Florida từ 30 năm trước. Lúc rời nhà, muốn mang đi theo lắm mà không dám đào lên, sợ cây chết, đành mang cây nhỏ lên Seattle. Khi tôi mua được cây này là khoảng giữa thập niên 80, hồi đó những cây hoa quả xứ nóng còn rất hiếm. Một tối, tôi tình cờ gặp người bạn, chị ấy bảo rằng: *"Chiều nay đi chợ Á Đông, thấy họ có*

bày bán một cây hoa ngọc lan, muốn mua quá, nhưng cứ đắn đo, phân vân, rồi cuối cùng bỏ lại." Tôi trách người bạn thấy hoa quý sao lại bỏ qua như thế, rồi hỏi lúc chiều khi chị thấy cây hoa ấy là mấy giờ, chị ấy bảo là lúc đó chợ sắp đóng cửa rồi.

Tôi về nhà, cứ nghĩ đến cây hoa mà tiếc, nhưng đoán là chiều nay có thể chưa có ai mua đâu, may ra sáng mai mình ra sớm cây vẫn còn đó. Sáng hôm sau còn mười phút nữa là đến 9 giờ, giờ tiệm mở cửa, tôi đã có mặt ở đây, đậu xe xong xuôi, đứng chờ trước cửa. Họ vừa mở cửa là tôi đi thẳng vào chỗ để cây hoa, xem xét, thấy ngay cây này không phải là cây hoa ngọc lan, mà là cây Hàm Tiếu. Cây giống như một bụi cây chứ không có vẻ mạnh mẽ, cứng cáp như cây kia, nụ giống như nụ ngọc lan, nhưng lớp vỏ xanh ở ngoài có một lớp lông mịn, búp hoa trông giống thành ra người bán không biết rõ về hoa mới lắm. Mặc dù không phải là cây ngọc lan nhưng tôi cũng mua cây đó, với giá 25 đô la, vì biết là cây hiếm, mang về nâng niu, chăm bón. Hoa nở quanh năm, được hơn một năm là cây cao được một mét, tôi trồng xuống đất, từ phòng ăn bước chân ra cửa sau là đã được thưởng thức hương thơm dịu nhẹ.

Cây hoa Hàm Tiêu đó là cây hoa thơm đầu tiên của Việt Nam tôi trồng trong vườn. Sau này, tôi từ từ lượm lặt thêm được cây hoa Ngâu, cây Ngọc Lan, cây Móng Rồng, cây Dẻ, cây Nguyệt Quý, cây hoa Lài, cây Thiên Lý... Nhưng tôi vẫn thích cây hoa Hàm Tiêu nhất, vì mùa nào cây cũng ra hoa, chiều cao vừa phải, chỉ quá đầu người, đứng gần bụi hoa thì hoa ở ngang tầm mắt, mùi thơm của hoa tỏa ra ngay mũi, muốn ngắt vài búp hoa dấu trong túi áo để đi đây đó trong vườn có hương thơm đi theo cũng rất dễ dàng vì ngang tầm với.

Được cây Hàm Tiêu, tôi quý lắm, đi những vườn bán cây nào tôi cũng tìm xem họ có bán cây này không. Không thấy ở đâu có, trừ một chỗ họ chỉ có một loại hơi giống gọi là banana bush, lá nhiều và hoa rất hiếm, ít khi nào chịu nở. Đi thăm các vườn của những người bạn bè, hàng xóm, hay nói chuyện với những người thích trồng hoa kiểng, cũng không nghe ai nói đến cây này, tôi đã có đôi lần đứng ngắm cây Hàm Tiêu, tự hào là chưa thấy ai có cây hoa quý như mình đang có này.

Một buổi chiều nắng vàng đã xế sau cây khuyển diệp sau nhà, anh Minh, một người bạn của gia đình tôi ghé thăm vườn. Đi theo anh có một người đàn bà trạc tuổi tôi, người tầm thước, ăn mặc rất lịch sự, đúng thời trang, nét mặt đã xinh đẹp đậm thắm mà lại lỏm nói chuyện cũng rất duyên dáng, tóc cắt ngắn kiểu Công Chúa Dianna của nước Anh. Anh Minh giới thiệu bà bạn của anh tên là Võ, ở New Orlean xuống đây chơi. Anh nói là chị Võ mê thích vườn tược hoa cảnh, nhất là hoa lan, nên anh nghĩ ngay đến tôi, đưa chị đến đây.

Màn giới thiệu vừa xong, chị Võ cầm lấy tay tôi, dắt ngay tôi đến chỗ cây Hàm Tiêu hỏi tôi tìm ở đâu ra cây này mà trồng? Vì chị cũng có một cây y hệt như cây này ở trong vườn của chị trên New Orlean, bao nhiêu năm nay chị thích nó lắm, nhưng cũng như tôi, chưa từng thấy cây thứ hai cho đến khi đến đây. Thế là chị Võ và tôi nhanh như một lần chớp, trở nên Bá Nha và Tử Kỳ, thân thiết như đã chơi thân với nhau từ năm nào, để mặc anh Minh một mình đi tha thẩn trong vườn. Chúng tôi nói huyên thiên, hết chuyện cây Hàm Tiêu đến chuyện lan, chị Võ bảo tôi là chưa khi nào gặp được người nói chuyện hạp như tôi để chị được nói chuyện thỏa thích về vườn và hoa lan như bây giờ. Tôi nói tôi cũng cảm thấy y hệt như vậy...

Cây Hàm Tiêu của chị, chị mang về từ Singapore mười năm trước. Lúc đến Mỹ, cây đã gần chết vì chị dấu kỹ quá, nhưng sau đó lại sức, bình phục và sống đến ngày nay. Chị nói chị đã nghiên cứu kỹ rồi, cây Hàm Tiêu này rất hiếm ở Mỹ, nó khác với cây banana bush ở chỗ lá mỏng và màu nhạt hơn, và hoa nở nhiều hơn. Tôi hỏi chị sao mà gan thê, dám qua mặt nhà đoan của Mỹ, dấu cây này mang qua đây. Chị nói đó là cây có mang theo kỷ niệm của chị với người chồng cũ đã mất, nên khó khăn đến đâu chị cũng ráng tìm một cây thật nhỏ để dấu trong va li cho dễ, mang về đây, níu kéo chút hương xưa. Chị quý lắm, không dám bỏ xuống đất mà trồng trong chậu, để nếu trời lạnh quá thì có thể mang vào trong nhà.

Ngày buổi gặp gỡ đầu tiên đó, chúng tôi nhanh chóng trở thành tri âm tri kỷ, nói chuyện điện thoại hàng tuần. Vài tháng sau, chị Võ lại đi nghỉ hè ở tỉnh tôi ở với chồng và hai con. Chồng chị là người Đức, làm việc cho hãng IBM từ mấy chục năm nay, nên chị đi theo anh đến nhiều nơi trên vùng Đông Nam Á. Anh Peter chồng chị cao lớn, vẻ trí thức, nhã nhặn, trông đẹp trai rất xứng với chị. Mới nhìn là biết ngay anh ấy là mẫu người đàn ông của gia đình, ngày hai bữa chỉ biết đi làm rồi về nhà hưởng cảnh gia đình ấm cúng với vợ con. Đến nỗi đi nghỉ hè mà anh cũng không để tiền nhiều trong túi, bao nhiêu tiền tôi thấy chị giữ hết. Tôi biết vì hôm ấy chị ở lại nhà tôi chơi, lúc anh dẫn hai con đi ăn trưa, chị móc bóp đưa cho anh 40 đô la.

Lần ấy nhà tôi và tôi cũng đưa anh chị đến vườn lan Native Orchids của ông Bud Spence, chúng tôi có ở cả mấy tiếng đồng hồ trong vườn lan. Hai người chồng đứng một chỗ nói chuyện, chị Võ và tôi cứ đi chọn lan, được cây lan nào thì chị Võ lại thì mang đến cho anh Peter cầm, tôi thì mang đến cho nhà tôi, rồi lại đi tìm cây khác. Anh Peter và nhà tôi kiên nhẫn cầm những cây lan chúng tôi đã chọn. Đứng chờ chúng tôi tả xung hữu đột trong vườn lan, ông Bud chợt nhìn thấy hỏi đùa chị Võ và tôi: *“Hai bà tìm đâu ra hai cái giàn di động để treo lan tốt quá như vậy?”*

Sau khi chị Võ về nhà được một tuần, chị gọi tôi nói chuyện. Chị khoe mấy cây lan mua ở đây mang về New Orleans tươi tốt lắm, ngày nào chị cũng ra vườn ngắm hai, ba lần. Trong câu chuyện, chị còn khoe là đi chơi về chị còn gặp may mắn nữa là đi casino chị thắng lớn, có tiền chị đi phố lại mua được cái áo da đắt tiền chị thích từ mấy tháng qua, nay đang bán hạ giá, thành ra liên tiếp chị được một lần hai cái hên. Lúc đó tôi nghĩ chị này có nhiều sự đam mê quá, đã mê chơi vườn, ăn diện, rồi còn mê cờ bạc nữa.

Tôi có dịp lên New Orleans, ghé thăm chị. Chị ở trong một căn nhà ngói đỏ xinh xắn nằm trong một khu phố khang trang, sân trước có thảm cỏ xanh được cắt xén cẩn thận, vườn sau đầy hoa lá, và hơn ngàn cây lan. Cửa sau bước ra là một cái chậu thật to, trong đó trồng cây Hàm Tiểu đang có những bông hoa màu ngà tỏa hương thơm ngát. Đi lại trong vườn chị chỉ tôi hết cây lan này đến cây lan khác, tôi thích giò lan Giáng Hương to chị treo dưới gốc cây hoa giấy đỏ cổ thụ. Cây cối trong vườn chị xanh ngát, mơn mớn trong cái nắng mùa Hè ở đó. Chị có tay trồng Vanda, Giáng Hương, và Ngọc Điềm. Cây nào hoa lá cũng xum xuê và có những bộ rễ tốt, dài cả hơn một mét. Tôi hỏi sao Vanda của chị tốt vậy, chị bảo trong vườn chị có hệ thống tưới tự động, ngoài ra chị còn học được bí quyết trồng Vanda khi anh chị sống ở Singapore là một tháng một lần, chị pha nước đường trong một cái chậu lớn, nhúng cả thân và rễ cây Vanda, Giáng Hương và Ngọc Điềm trong đó khoảng 15 phút. Bí quyết này của chị khi về lại Florida tôi cũng mang ra áp dụng cho những cây Vanda của tôi, chúng cũng tươi xanh hẳn lên.

Về nhà, tôi cứ nghĩ đến đời sống êm đềm của chị Võ, tưởng tượng ngày ngày chị đang quanh quẩn ngắm lan, ngắm cây cối trong vườn, rồi tận tụy chăm sóc hết cây này đến cây kia, trong khi làm những công việc đó thì chị thưởng thức hương thơm ngát ngây của hoa Hàm Tiểu. Nhưng, mấy tháng sau, có một lần chị

gọi cho tôi nói là cần gấp hai ngàn đồng, hỏi xem tôi có giúp được không. Tôi thật sự không có tiền lúc đó, sau đó chị Thảo gửi tiền lên cho chị Võ. Lần điện thoại với chị Võ này làm cho tôi phải suy nghĩ mãi mãi. Một người đàn bà xinh đẹp, chồng con đang hoàng, hạnh phúc như vậy, sao lại không có hai ngàn đồng mà phải đi mượn bạn bè. Tôi biết là chị còn có bà mẹ và mấy chị em gái ở cùng tỉnh, sao họ không giúp được chị mà chị lại phải đi cầu cứu chị em tôi. Vài tuần sau chị Võ gửi tiền xuống trả chị Thảo, nhưng từ đó tôi cảm thấy có một điều gì không được ổn trong cuộc sống tôi tưởng là bình yên của chị. Tôi đoán là có lẽ chị đã sa chân vào cảnh cờ bạc, nợ nần dấp dấp lắm rồi. Cuối cùng sự lo sợ của tôi đã đúng, theo cách nói chuyện của chị sau này, tôi cảm thấy chị đang bực mình với những người trong gia đình của chị, vì tất cả mọi người đứng về phía anh Peter chống lại chị. Còn anh Peter theo lời chị nói bây giờ là một người đàn ông độc đoán, ích kỷ, khó khăn, không tôn trọng sự tự do của chị. Chị cho biết là anh còn dự định mang chị và hai con về Đức sống với cha mẹ anh ấy. Chị nói là sẽ không bao giờ chị đi xa những cây hoa, cây lan, mảnh vườn và căn nhà chị đang có để về bên đó.

Lại có dịp chị Vân, chị Thảo và tôi có dịp đi New Orlean, tôi điện thoại hỏi chị Võ xem chị em tôi có đến thăm chị và mời chị đi ăn cơm trưa được không? Chị bảo để chị tính xem chị có rảnh không vì bây giờ chị đang đi làm cho một tiệm bánh Pháp ở French Quarter. Sau đó chị gọi cho biết là sẽ mời chúng tôi đi ăn trưa với người bạn trai mới của chị. Tôi ngờ ngàng hỏi thể anh Peter đâu và các cháu có ở với chị không. Chị bình thân trả lời là Peter đã mang các con về Đức, chị hiện giờ không phải bận rộn chồng con gì cả.

Tôi buông máy điện thoại xuống, bàng hoàng một lúc rồi mới nói lại cho chị Vân và chị Thảo những gì tôi mới nghe chị Võ nói cho các chị nghe. Ba chị em chúng tôi sững sờ, trong lòng tự nhiên nặng nề một nỗi buồn không nói được, vì cả ba chúng tôi cùng mến thương chị Võ, giờ nghe gia đình bạn tan nát như vậy, làm sao mà chúng tôi không buồn được.

Khoảng nửa tiếng thì một cái xe Lincoln Continental cũ ghé khách sạn đón chúng tôi. Bước xuống xe cùng với chị Võ là một người đàn ông cao, bụng hơi phệ, ăn mặc trông cũng lịch sự, giày da bóng lộn, nhưng tôi không có cảm tình với sợi dây chuyền vàng to lớn anh ta đeo ở cổ, và nhất là mảnh tóc giả trên đầu, sau này nói chuyện cả ba chị em tôi cùng đồng ý là trông anh ta có vẻ không thật thà và không xứng với một người đàn bà thanh lịch như chị Võ một tí nào cả.

Sau bữa ăn trưa, hai người mời chúng tôi ghé chơi tổ ấm của họ. Đến nơi, xe ngừng ở bãi đậu xe của một khu chợ nhỏ, chúng tôi theo chân họ đi vào một khu chung cư, trông trơn không một bóng cây, tôi nghĩ trong đầu sao giống như một cái nhà tù, chỉ thiếu hàng rào kẽm gai mà thôi. Bước vào trong, bàn ghế sơ sài, rẻ tiền, khác hẳn những thứ được trưng bày ở phòng khách, nhà cũ của chị Võ. Tôi không thấy có một mảnh nào trong số những đồ kỷ niệm chị mang về từ những năm sống ở ngoại quốc, mà lần thăm nhà cũ của chị lần trước chúng tôi đã say mê ngắm nghía. Dọc theo bức tường của căn phòng là hai cái tủ treo quần áo làm bằng ni lông màu xám

đục thật dài, chiếm hết chiều dài của căn phòng. Tôi đoán là trong đó chứa những bộ quần áo lịch sự, hợp thời trang của chị Võ. Lúc đó chị Thảo đã hết chịu nổi, bám vào tay tôi, tôi biết chị Thảo đang nghĩ gì trong đầu. Tôi cũng bối rối, tự nhiên bật ra một câu, hỏi chị Võ: “*Vậy là Võ không mang theo cây lan nào theo tới đây với Võ à?*”

Chị chỉ tay vào phòng tắm, tôi mở cửa bước vào, mặt mày đã choáng váng sẵn khi thấy cảnh sống tồi tàn, tạm bợ của chị Võ, nay lại bị nhìn cảnh sống của khoảng mười cây lan quý chị vớt vát được. Những cây lan này tôi đã từng được thấy trong khu vườn mát mẻ, thanh thang, xanh tươi của căn nhà cũ, lúc này bị chen chúc trong căn phòng tắm hẹp, không có cửa sổ, không có ánh mặt trời. Tim tôi như thắt lại, tôi trở ra phòng khách, chợt nhớ đến cây Hàm Tiểu mà chị yêu quý, đã mang theo về từ Singapore. Tôi ngại không muốn hỏi, nhưng nghĩ lại, chị Võ đã để mình thấy hết hoàn cảnh của chị lúc này, có dấu diếm gì nữa đâu mà tôi phải e dè, nên tôi hỏi thế chị không mang theo cây Hàm Tiểu theo hay sao. Chị dắt tôi ra cửa, trong góc nhà là cây Hàm Tiểu đã bị sang qua cái chậu nhỏ hơn, một nửa cây đã chết khô, nửa còn lại lá đã bạc vì thiếu nước, thiếu khí trời. Tôi đứng ngó cây Hàm Tiểu một lúc, rồi nắm lấy tay chị, mắt tôi đã ướt nhoè từ bao giờ, qua làn nước mắt, tôi thấy hai giọt lệ lăn dài trên khuôn mặt mỹ miều xinh đẹp của bạn tôi...

Xin hẹn và hy vọng gặp lại các bạn trong Tâm Tình Tây Bắc Seattle Tháng Tám, 2016.

Phạm Hảo